

Odilia vom Bandorfer-Forst seisoo kiepissä olevaa riekkoa.

Tulokseton seisonta, törmäys ja väliinjättö

Vähäisiä lipsahduksia vai jalostuksessa huomioitavia virheitä?

Kanakoirien metsästyskokeiden (KAME, KAKE, KATU) tuomarin ohjeissa (1.1) todetaan muun muassa seuraavaa: toistuvat törmäykset, tuloksettomat seisonnat, lintujen menetykset paritoverille ja erityisesti väliinjättämiset ovat kielteisiä tekijöitä. Myöhemmin todetaan, että koira suljettakoon kokeista, jos se suotuisissa olosuhteissa toistuvasti karkottaa linnun sille seisomatta tai toistuvasti törmää lintuihin tai seisoo useita kertoja tuloksettomasti.

Sääntöjemme valossa tulokseton seisonta ja törmäys on rinnastettu siis jokseenkin samanarvoisiksi, mutta väliinjättö luokitellaan jo suuremmaksi virheeksi. Käytännössä niitä kuitenkin pidetään jokseenkin samanarvoisina, kun tuomari arvioi koiran suoritusta päivän jälkeen: ensin käsitellään kaikki hyvät puolet ja ansiot ja sitten loppuun luettelaa montako törmäystä, väliinjättöä tai tuloksetonta seisontaa on havaittu.

Harjoituksissakin koiran ohjaaja yleensä niputtaa nämä virheet yhteen ja mielellään unohtaa tällaiset pikkuasiat, jos koira on kuitenkin päivän mittaan esittänyt kunnon lintutyön, kenties useampiakin.

Tulokseton seisonta

Vaikka ilman asetta kuljettaessa ”tyhjä seisonta” ei niin kauheasti harmittaisikaan, käytännön metsästyksessä tilanne on jo toinen. Varsinkin tunturissa laajahakuisella koiralla ”la ferma in bianco” alkaa usein toistuvana koetella ekipagea ihan toisissaan: koira seisoo kilometrin päässä ja ohjaaja puntaroi mieles-

sään: lähtisinkö vai jäänkö odottelemaan, että tilanne purkau-
tuu jotenkin itsekseen. Kun sitten lopulta ohjaaja on seisonnal-
la, koira kieltäytyy etenemästä tai ottaa muutaman laiskan ja
velton askeleen ja lähtee hakuun.

Joku on sanonut, että tulokseton seisonta on kuin piippu il-
man tupakkaa: odotat suurta nautinnon hetkeä ja sytytät piip-
pua, imet ja imet – kerran, kahdesti, kolmasti – eikä mitään ta-
pahdu.

Kaikissa tilanteissa on mahdotonta varmasti tietää syytä,
mutta selitys löytyy usein siitä, että lintu on livahtanut al-
ta pois ja koira ei osaa/uskalla lähteä sitä seuraamaan. Joissakin
tapauksissa ohjaaja on puuttanut koiran ensimmäisiin lintuti-
lanteisiin ja käskennyt koiran pysymään paikoillaan heti ensim-
mäisten hajujen ilmaannuttua koiran ulottuville. Koiralla voi
olla myös vikaa vainussa, joten se ei saa selville, onko kyse lin-
nun ruumiin hajusta vai jäljistä. Joskus näkee koiran myös py-
sähtyvän seisomaan paikassa, jossa se on usein löytänyt lintuja.
Luonnostaan varovaisilla koirilla näkee tuloksettomia seisonto-
ja usein, varsinkin nuorena.

Oma erityinen tuloksettomien seisonnan muoto on ns. blink-
kaus eli kiertäminen. Koira tietää missä lintu on, seisoo, mut-
ta etenemisluvan saatuaan tai jo ohjaajan lähestyessä seisontaa,
kiertää linnun ja lähtee hakuun.

Sitten seuraava tärkeä pohdinta: onko kysymys opitusta vai pe-
rinnöllisestä ominaisuudesta? Edellä olevasta käy jo ilmi, että
mitä ilmeisimmin kyse voi olla molemmista. Oikeastaan ohjaa-
ja tietää parhaiten, kummasta hänen koirastaan puheen ollen

on kyse. Jos yksilö muuten tuntuisi olevan sopiva jalostukseen, on ymmärrettävää, että omistaja mieluummin kertoo tehneensä virheen koulutuksessa kuin sen, että koiralla olisi vainussa perinnöllistä heikkoutta tai että koira on ollut liian varovainen nuoresta pitäen. Kiertämistä pidetään yleensä koulutusvirheen seurauksena, mutta ainakin joillakin koirilla on selvä perinnöllinen taipumus blinkkaukseen.

Törmäys

Ohjeissamme siis rinnastetaan törmäys rikkomuksena tuloksettomiin seisontoihin. Törmäystä on monien mielestä helpompi pitää pelkkänä vahinkona kuin tuloksetonta seisontaa – tapahuuhan se niin äkkiä. Varmasti onkin kyseessä joskus huono onni: tuulen suunta tunnetusti vaihtelee peitteisessä tai mäkisessä maastossa hyvinkin nopeasti ja saattaa tuottaa yllätyksen.

Tämä koskee etenkin röyhkeitä koiria, jotka etenevät mahdollisimman nopeasti ruumiin hajulle ja pyrkivät linnun piikkaukseen toisin kuin varovaiset koirat, jotka haluavat vain pitää tuntuman lintuun kunnes ohjaaja on paikalla. Kokemattomalle koiralle on niin ikään helpompi antaa törmäys anteeksi kuin vanhalle ja rutinoidulle konkarille.

Kaukana ei olekaan italialaisten esittämä ajatus, että koiran keskittymiskyky on törmäyksen tapahtuessa päässyt hetkeksi herpaantumaan sen lisäksi, että vainu on toviksi pettänyt. Koirien keskittymiskyvystä ja sen merkityksestä olisi syytä varmasti keskustella enemmänkin, sillä oppimisen kannalta sillä on keskeinen merkitys ja kyse on ainakin osittain perinnöllisestä ominaisuudesta. Vaikka tilastoja en ole pitänytään, arvelen nähneeni vanhoilla koirilla huomattavasti vähemmän törmäyksiä kuin nuorilla – ehkä ne keskittyvät olennaiseen?

Entä sitten virheen merkitys? Jalostusta ajatellen, koiran röyhkeys on pohjimmiltaan pikemminkin perinnöllinen kuin hankittu ominaisuus. Vaikka koiran kuin koiran saa koulutuksella varovaiseksi, röyhkeäksi koiraa on vaikea opettaa. Pitämällä törmäyksiä vähäpätöisinä virheinä saatamme kuitenkin ohjata jalostuksessa koirien luonnetta linnun käsittelyssä rohkeampaan suuntaan.

Väliinjättö

Väliinjätön toteaminen vaatii yleensä parihakua tai takana kulkevaa yleisöä. Sen vuoksi kenttäkokeissa niitä näkee nykyisin harvemmin. Kiusallisinta väliinjättö on ohjaajan kannalta silloin, kun paritoveri sen paljastaa. Osa väliinjätöistä jää tietysti toteamattakin ja sen vuoksi virheen yleisyyttä on vaikea arvioida.

On mielenkiintoista, että italialaiset pitävät väliinjätön suurimpana syynä koiran puutteellista koulutusta. Tämä on helppo ymmärtää, kun muistaa, miten säännöllistä hakua koirat kokeissa yleensä esittävät: riittävän tiiviillä kuviolla väliinjätöt ovat harvinaisia.

Andalusian laajoilla tasangoilla pidetyissä kokeissa sinänsä hyvin säännöllisten hakuluovien välit helposti karkasivat lähemmäksi sataa metriä ja väliinjättöjä sattui melko usein päivän aikana. Huippukoira kykenee kuulemaan vainuamaan yksittäisen pyyn 50 metrin päästä, jonka vuoksi luovien väli saisi olla korkeintaan tuon verran. Tuomarit eivät näyttäneet väliinjätöistä tekevän kovin suurta numeroa.

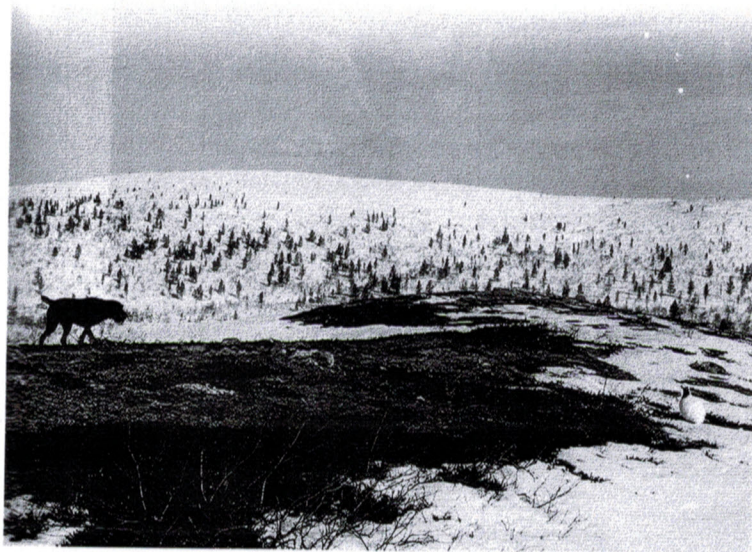
Ovatko samanarvoisia virheitä?

Mielestäni eivät ole. Lähtisin arvottamaan virheet käytännön metsästäjän silmin: eniten ärsyttävät tuloksettomat seisonnat, koska seisonnalle mennään aina suurella tunteella ja kiihtyneellä pulssilla. Törmäyksen sietää paremmin, koska ajan mittaan koiralle karttuva kokemus yleensä korjaa tilannetta ja ohjaajalekin törmäys tulee yleensä oho-ilmiönä – siinä ei juurikaan hikikarpalot ennä tippua otsalta eikä pulssi kohota. Väliinjättö on kaikkein harmittomin virhe – yksin metsästäessä sitä ei yleensä edes huomaa.

Teksti: Markku Juuti, julkaistu aiemmin Ekipage-lehdessä 3/2010. Kirjoittaja on kanakoirakokeiden ylituomari ja pointteriharrastaja. •

Kuvat: Harri Patjas

Riekko on noussut hangelle ja koira tarkentaa seisontaa.

AJAI

